

Niso bili potemtakem bolj nacionalni ko besedni, brezvsebinski, megleni nacionalizem mnogega nacionalista? Glede pojmovanja Trubarja je imel Aš. v bistvu proti Tominšku prav; bil je upravičeno ogorčen, da bi malce oportunistični Tominšek podcenjeval Trubarja. Prizadetega pa se je čutil Aškerc še tem bolj zato, ker je nerazumevanje prišlo od tam, od koder je pričakoval vsaj razumevanje, če že ne pritrjevanje. Aškerc je moral imeti trden občutek, da ima glede Trubarja prav; zato je razumljiveje, zakaj tudi ni bil dostopen pomislekom glede pesniške cene svoje pesnitve. Tominšek ni razumel Aškerčeve mržnje, ki je izvirala iz upora proti presebičnemu pojmovanju življenja, proti tistim, ki menijo, da zadoščajo že vzvišene misli (k 346. in 353. strani).

Tominškova kritika je Aškercu — kakor druge podobne — vzbujala odpor, hvalisanja so ga uspavala. Venomer bolj utrujeni Aškerc je postajal vežbališče za neumne slavospeve in kar najbolj „učinkovita“ trganja. Ni imel sreče, da bi bil — razen v Levčevem primeru — doživel tvorno kritiko, pisano neosebno, nestransko, z dobrim razumevanjem in pobudno. Aškercu ni bilo malo do javnega mnenja o njegovi poeziji, ki naj bi imela pobuden, napreden vpliv; zato so ga nerazumevanja mučila, mu jemala vero v pomen njegovega dela, skratka: mu pomagala navzdol.

S tem da je M. ptica lani v vrsto prevodov uvrstila 420 str. obsežno monografijo (+ 13 strani slik) je storila ponavljanja vredno izjemo, še bolj zato, ker ima knjiga založbe romanov tudi obsežne opombe (421—451) in za dobro uporabnost potrebne podatke.

AB in monografija sta doslej najtehtnejši deli o Aškercu, trdno izhodišče za nadaljnje raziskave, monografija pa je tudi ena izmed temeljnih knjig o naši novejši kulturni zgodovini. Obravnava od začetkov ločitve duhov do Aškerčeve smrti marsikaj, kar nas privlači, odbija in vznemirja tako rekoč neposredno še dandanes. Aškerc nam je postal zanimivejši, bolj jasen in razumljiv in zato tudi bližji — tem bolj, ker monografija ni napisana le z zanesljivim strokovnim znanjem, temveč tudi z razumevajočo ljubeznijo, ki je pesnik in človek Aškerc za življenja ni doživel mnogo. (Konec.)

Janko Liška.

Kronika

SEDEMDESETLETNICA MATEJA STERNENA.

Ob starostnem jubileju slovenskega slikarja se skoraj vsiljuje primera z delavnim kmetom, ko v jeseni pospravlja bogato letino in z njo pozno nagrado za truda in žrtve polna mladostna in moška leta. Za Mateja Sternena, ki je 20. septembra 1940. l. izpolnil svoje sedemdeseto leto, velja primera zelo pogojno, kajti njegov delavnik traja dalje, ne da bi prinesel končni razvojni zaključek intenzivnega slikarskega dela, s katerim je od začetka in popolnoma izpolnil svoje življenje sodobnik in tovariš naših impresionistov. Rojen na Verdu v kmetijski družini, je zgodaj sledil svojemu slikarskemu poklicu ter se strokovno šolal v Gradcu in na Dunaju, kjer je absolviral tudi akademijo. Potem je odšel v Monakovo ter pri Ažbetu prebil vsako zimo vse do l. 1905. To mesto ga je še poslej privlačilo, saj je bilo tedaj središče nemškega umetnostnega življenja, toda Sternen je razumel vse svoje delo v tujini kot del svojega lastnega umetnostnega programa, ki je dobro dopolnjeval skupni program slovenskih impresionistov. Njim se je pridružil z oblikovnimi problemi svojega dela bolj, kakor v tovariški organizaciji, kajti Sternen je bil vedno samosvoj in je rad hodil po lastnih potih. Zanj klub ni imel one privlačnosti, kakor za ostale impresioniste, zato je ostal največ izven njega; poleg čisto umetniškega dela, v katero je treba šteti njegovo figuraliko, krajine, grafiko in dekoracijo, pa je gojil tudi strokovnjaško restavratorstvo. Morda je bil on edini poklican, da je zaradi svojega

značaja iskal vedno nova tehnična vprašanja, se poglobljal vanje in po tej poti prišel do študija starih mojstrov, ki so tovariše sicer navduševali s kolorističnimi programi, ne pa tudi s svojo delavniško spretnostjo. Sternen se je prav zaradi svojega osebnega zanimanja mogel vglobiti v preteklo ustvarjanje in je postal naš najzanesljivejši restavrador in reševalec starin, ki mu še danes ni zrasel naslednik. Neizmerna je vrsta starih slik in fresk, katere je Sternen odkril ali s potrpežljivo roko osnažil in rešil za našo umetnostno znanost, ki je vneto črpala iz tega dela. Že samo restavratorsko delo bi dovolj proslavilo mojstra ob njegovi sedemdesetletnici.

Toda skrbna tehnika in na njej zrasla restavratorska praksa ne bi mogli živeti sami zase, brez močnega umetniškega značaja. Sternen je v svoji mladosti hodil v šolo prav po smislu besede in črpal znanje iz rok svojih učiteljev. Njegov umetnostni inspirator pa je bil že v zornih letih slikarjev rojak in eden naših najmočnejših revolucionarjev, Jožef Petkovešek. Kakor on, se je tudi Sternen ves vdal naravi in njeni resničnosti, jo neprenehoma študiral in zasledoval do vseh njenih skrivnosti ter jo slikal in jo bo slikal, dokler ne bo omagala njegova krepka desnica. Zdelo bi se, da bo Sternen kot prepričan in celo zagrizen naturalist hodil z doslednostjo po poti svojih slovenskih tovarišev in postal eden stvarnikov slovenskega krajinarstva; toda vzlic nekaterim odličnim delom v mlajših in srednjih letih je Sternen z inteligenco spoznal svojo nadarjenost za figuraliko, kateri je služil z očmi in močnim razumom. Nji je posvetil svoje najsočnejše barve, svoje kompozicijsko znanje in velikopotezno stensko dekoracijo. Doživljal je v nji metamorfoze časa in svoje lastno dozorevanje: od šolsko-realističnih študij do nežno občutene barvne umetnine in do krepko zasnovane podobe brez mehkužne liričnosti, do portreta izredne moške izrazitosti, to so postaje, po kateri hodi Sternen, približujoč se tovarišem in z njimi slikajoč domačo zemljo in ljudi. V njegovem delu je najmanj simboličnosti, ni ga med našimi impresionisti, ki bi bil bolj tuj romantičnemu fantaziranju, kakor je Sternen. Njegovo delo je trdno navezano na objekt, narava je zanj absolutna resničnost, čez katero ne seže pod nobenim pogojem. Risba je zgolj priprava za slikarsko delo. Pičlo število njegovih grafičnih listov so zaključena dela, monotipije pa slikarske umetninske enake vrednosti, kakor dela velikega formata. Zdi se, da je vse Sternenovo delo sestavina velikopoteznega mozaika, čigar zaključna poteza bo storjena ob koncu tega izredno delovnega življenja. Sedemdesetletnica Mateja Sternena za njegovo umetnost ni pomemben jubilej, ne sinteza slikarskih stremeljenj. Za nas je le prilika, da se s spoštovanjem spomnimo zelo pozitivnih rezultatov njegovega nepretrganega dela, ki tudi vnaprej spremlja sleherni njegov dan.

F. Mesesnel.

O PREKMURSKEM KNJIŽNEM NAREČJU

Razpravljanje o postopni likvidaciji prekmurskega knjižnega narečja in približevanju ter končni uvedbi knjižne slovenščine v prekmursko evangeličansko cerkev je prestopilo prekmurske meje. Pokazalo se je, da je to vprašanje važno za vse Slovence. V 3.—4. številki „Mladega Prekmurca“ sem mimogrede sprožil zahtevo po postopnem uvajanju knjižne slovenščine v prekmurski protestantski tisk in nabožno življenje. V 5.—6. številki je „Mladi Prekmurec“ priobčil članek Frیده Kovačeve, ki trdi, da se bodo v bodočnosti „vsa protislovja sama po sebi izgubila“, in moj odgovor, v katerem sem jasneje formuliral zahtevo. Na ta članek je odgovoril v 9. številki evangeličanski „Düševni list“.

Zakaj je izrazil „Mladi Prekmurec“ zahtevo, naj se začne s postopnim uvajanjem knjižne slovenščine v evangeličansko cerkev? „Mladi Prekmurec“ je glasilo pokolenja, ki je zaživelo pravo življenje v novi državi in ki so mu ostali le blede odsevi na dni pod ogrskim gospostvom. Ta rod, ki je zrasel v slovenskih ljudskih in srednjih šolah in se je prostovoljno priključil splošnim slovenskim gibanjem, se je otrešel vsakršne vendslovenske in drugačne madžarofilske usmerjenosti ter nima nikakih zvez s pojavi v ogrskem kul-